

Hankenumero: 115259

Conference WORK2015 – New Meanings of Work, 19–21 August 2015, Turku, organized by Turku Centre for Labour Studies (TCLS) at Turku School of Economics, University of Turku, Finland

## LOPPURAPORTTI

Heli Heikkilä, Työterveyslaitos

Osallistuin Turussa 19.–21.8.2015 järjestettyyn konferenssiin WORK2015 – New meanings of work (<http://www.utu.fi/en/units/tcls/sites/work2015/Pages/home.aspx>). Konferenssi kokosi onnistuneesti yhteen laajan kansainvälisen joukon työn tutkimisesta ja kehittämisestä kiinnostuneita; work-käsite on itsessään laaja, jolloin se toimii hyödyllisenä eri alojen ja näkökulmien vuoropuheluun saattajana. Osassa esityksistä oli hyvinkin vahvasti teoriaan kytketty juoni, kun taas toisissa pääpaino oli rikkaalla empirian kuvaamisella. Tämä osaltaan vahvisti keskustelujen antoisuutta ja moniäänisyyttä.

Matkani tarkoituksena oli esitellä Työntekijöiden kehittämistoimijuutta edistävien menetelmien käyttöönotto ja kehittävä seuranta -hankkeen (TOIMI, 2014–2016) alustavia tuloksia sekä saada aineiston analyysia edistävää ja tulosten tulkinnan näkökulmaa laajentavaa palautetta. Pidín konferenssissa projektipäällikkö Hilikka Ylisassin kanssa yhteisesti laaditun esityksen ”Experiences of meaningfulness in changing work – Developmental dialogue as a method for reconstructing meaning in elderly care”. Esitys perustui TOIMI:n kehitysvuoropuhelu-menetelmää (KVP) koskevan kehittämiskokeilun ja sen seurannan analyysiin. KVP:ssa tarkastellaan rinnakkain työyhteisön työn muutosta ja kunkin osallistujan henkilökohtaista ammatillista polkua. Ajatuksena on, että KVP-keskustelujen myötä osallistuja löytää uuden näkökulman ja suhteen muuttuvaan työhön ja rakentaa siihen uuden henkilökohtaisen merkityksen. Tätä kautta menetelmä tukee työn mielekkyyden kokemusta ja toisaalta pakottaa myös tarttumaan konkreettiseen kehittämistehtävään asioiden eteenpäin viemiseksi.

Esityksemme oli osa New sources of meaning in work -streamia, joka kokosi yhteen monista eri teoreettisista viitekehyksistä työn merkitystä ja merkityksellisyyden kokemusta tarkastelevia tutkijoita. Omassa esityksessämme pääpaino oli kehitysvuoropuhelu-menetelmäkokeilua koskevan alku- ja jälkihaastatteluaineiston analyysissa ja alustavissa tuloksissa. Tutkimuskysymyksinä olivat, millaisia merkityksen lähteitä osallistujat haastatteluissaan ilmaisivat ja muuttuiko tämä jotenkin alkuhaastattelusta jälkihaastatteluun tultaessa sekä millainen suhde merkityksellisyyksilmaisuilla oli kehittämistoimijuudesta kertoviin ilmauksiin. Esitystä varten analysoimme kolmen osallistujan haastattelutrajektorit. Kyseiset haastattelut valittiin tutkijan kenttämuistiinpanojen perusteella ennen kaikkea siksi, että niissä näytti tapahtuneen selkeä muutos alkuhaastattelusta jälkihaastatteluun tultaessa, joskin kunkin osallistujan kohdalla muutos oli omanlaisensa. Lisäksi kaikki kolme haastattelukokonaisuutta oli kerätty henkilöiltä, jotka itse oma-aloitteisesti kuvasivat kehitysvuoropuhelun olleen heille silmiä avaava tai henkilökohtaisessa tilanteessa tukea antanut prosessi.

Kaikista haastatteluista etsittiin ensin merkityksellisyyttä ja toisaalta erilaisia työn jännitteitä kuvaavia ilmaisuja, sillä myös työn haastavat tai jännitteiset tilanteet paljastavat kohteita, joista merkityksellisyys kumpuaa. Toinen analyysivaihe kohdistui kehittämistoimijuusilmausten luokitteluun (vrt. esim. Heikkilä & Seppänen 2014). Varsinaisessa esityksessä käytiin läpi kaksi osallistujatrajektoria: kolmas analysoiduista haastattelutrajektoreista osoittautui menetelmän teoreettisia ja metodologisia lähtöolettamuksia tukevaksi, kun taas kaksi esityksessä kuvattua herättivät tutkijat pohtimaan kehittämistoimijuuden ja mielekkyyden rakentumista uudesta

näkökulmasta. Muutosvaiheessa tapahtuva työn kohteen ja merkityksen uudelleenkonstruointi vaikuttaa olevan prosessi, jossa kehittämistoimijuusteot voivat kohdistua yhtä aikaa niin työyhteisön yhteisen työn kehittämiseen kuin henkilökohtaisen ammatillisen polun uudelleensuuntaamiseen. Näitä löydöksiä ja pohdintoja kuvataan tarkemmin sekä TOIMI-hankkeen raportissa (helmikuu 2016), minkä lisäksi tarkoitukseni on kirjoittaa myös tieteellinen artikkeli kehitysvuoropuhelu-prosessin seuraamuksista etenkin kehittämistoimijuuden muutosten näkökulmasta.

Esityksen valmistelu vei tutkimusta ja etenkin analyysitavan kehittelyä hyvin eteenpäin. Itse esitys herätti kuulijoissa kysymyksiä ennen kaikkea kehitysvuoropuhelumenetelmästä ja aineistokokonaisuudesta: esimerkiksi missä määrin tutkijat tai prosessin vetäjät vaikuttavat osallistujien valitsemiin kehittämistehtävääihisiin ja kuinka paljon osallistujia ja organisaatioita kehitysvuoropuhelu-tutkimusosuudessa on kaikkiaan ollut. Keskustelua myös jatkettiin etenkin suomalaisten tutkija-kehittäjien kesken session jälkeen eri kehittämisinterventioista saatuja kokemuksia ja interventioiden lähtökohtia vertailemalla sekä toisaalta hoitoalan erityiskysymyksiä pohtien.

WORK2015-konferenssi tarjosi hyvän mahdollisuuden tutustua kansainväliseen työelämäntutkimukseen, erityisesti TOIMI:n näkökulmasta keskeiseen työn merkityksen ja mielekkyyden rakentumista koskevaan tutkimukseen. TOIMI-esityksen kanssa samassa sessiossa olleet kaksi muuta esitystä käsittelivät meaning-tematiikkaa hyvin erilaisista näkökulmista. Hanne Heen toi kotona tehtävää hoivatyötä esimerkkinä käyttäen esille palkallisen, palkattoman ja vapaaehtoistyön arvostukseen ja määrittelyyn liittyviä eroja ja käsitysten syvälle juurtuneisuutta. Heen keskittyi pääasiassa vertailemaan näitä näkökulmia. Aihe ei kuitenkaan ole kaukana TOIMI-hankkeeseenkaan osallistuneiden organisaatioiden arjesta: Hoivatyössä iso kysymys on, miten työ organisoidaan siten, että resurssit riittävät. Toiveet kohdistuvat esimerkiksi vapaaehtoisuuteen lisäämiseen. Samassa työpaikassa voivat näin ollen kohdata niin palkka- kuin vapaaehtoistyö. Kolmantena samassa sessiossa ollut Merja Fischerin ja Mari Kiran esitys puolestaan pohti positiivisen merkityksen kokemisen sekä yksilön, organisaation ja yhteiskunnallisen tason resilienssin yhteyttä; esitys perustui positiivisen psykologian teorioihin.

Sources of meaning sekä New meanings of work –streameissa mieleen jäivät lisäksi etenkin Philip Hancockin recognition-käsitettä tarkastellut esitys sekä Adrian Maddenin mm. 'personal sense' - ja 'meaningfulness'-käsitteillä operoinut esitys. Maddenin esittelemät tutkimustulokset myös resonoivat kiinnostavalla tavalla TOIMI-hankeessakin käytetyn teoreettisen viitekehyksen (toiminnan teoria ja kehittävä työntutkimus) parissa tehtyihin havaintoihin. Yleisesti ottaen antoisia konferenssissa olivat niin ikään monet keynote-puheenvuorot. Erityisesti professori Stephen Barleyn esimerkit siitä, miten teknologia muuttaa työtä ja etenkin sen totuttuja käsikirjoituksia ja sosiaalisia suhteita sekä professori Paul Leonardin puheenvuoro, jossa hän esimerkkien kautta pohti, miten prosessien ja sosiaalisten suhteiden läpinäkyvyys muuttavat työtä. Leonardin esimerkeissä keskeisessä osassa olivat erilaiset IT-järjestelmät/-ohjelmat, mutta läpinäkyvyyden tai näkyväksi saattamisen idea tulee lähelle myös kehittämisinterventioissamme olevaa ajatusta työn mallittamisen ja näkyväksi tekemisen hyödyllisyydestä.